

Рат Црне Горе и Турске

— Извјештаји са бојног поља —

Братски састанак

Долазак генерала Живковића у Пећ
Патријаршија, 21. октобра. (Пристијело јутрос). — Генерал Живковић, командант ибарске војске, стигао је са својим штабом у Пећ вечерас у шест сати. У пратњи генерала Живковића налази се и бивши равико-призренски митрополит Никифор и академик Љубомир Стојановић. Командант источног одреда генерал Вукотић дочекао је Живковића у Патријаршији. Сусрет двају војсковођа, два достојна сина српскога народа био је и величанствен и дирљив. Генерали су се три пут пољубили и њежно загрлили, па су онда један другога представили чланове својих штабова. За све то пријеме није престајала хука од клицања живјели, док су мала звона величала дивну слогу. Љубљење братско команданата, официра, војника; све кипти од радости. Пропојала је света Патријаршија, утрле су се њене петвековне сузе, које је дала чезнути за овим што је данас дочекала.

Напад на Ђаково

(Непријатељ бјежи Ђаково нуди мир)
Патријаршија, 21. октобра. (Пристијело јутрос). — Огромној српској сили дивје краљевине непријатељ не може да одоли, већ се листом почео предавати. На чувено Ђаково генерал Вукотић је послао неколико батаљона храбре наше војске и чује се да је Ђаково понудило предају, док су Бајрам Сура и Риза бег побјегли у Дибар, да отуд још једном покушају срећу не би ли заставили силу бујницу, која прелијева кроз најдубље крајеве Европе.

Нова управа у Пећи

(Мјесто привремене стална државна управа)
Патријаршија, 21. октобра. (Пристијело јутрос). — Од уласка храбре наше војске у Пећ, па до данас, варошку управу у својим рукама имао је војвода Лакић Војводић. За постигнути ред и дисциплину генерал Вукотић му је захвално и разријешити га дужности, и за обласног управитеља пећске нахије поставио је у име Његовог Величанства Краља Николе I. командира Јована Пламенца, досадашњег в. д. обласног управитеља на Андријевици, а за председника обласног суда поставио је Сефедин бега Махмутбеговића, бившег председника турске општине у Пећи и команданта пећске нахије. Тако су исто постављене и све остале управне и судске власти.

Српска коњица у Пећи

(Братски дочек поносне српске коњице)
Пећ, 23. октобра. — Данас у 12 сати два ескадрона коњице србијанске под командом мајора Лазаревића и два поручника стигли су у Пећ. Генерал Вукотић их је примио љубавно и приредио им ручак. За ручком генерал Вукотић нашао је здравцу Њиховим Величанствима Краљу Николи и Краљу Петру, молећи Бога за здравље и дуг живот Њихових Величанстава. Генерал је пожелио и молио Бога да

данашњи састанак буде за вјечита времена и да један народ дивје братске краљевине остане уједињен за вјечита времена. Долазак ибарског командата Живковића очекује се за данас.

Борба пред Љешом

(Турци опет поражени)

Мурићани, 23. октобра. — На десном крилу одреда генерала Мартиновића, које је под командом бригадира Ђуровића, Турци покушаше 21. октобра да успоставе везу с Љешом, али како су били сузбијени и плаћ им осујећен, то јуче око 9 часова а у јачини: 4 табора низама и башибозука с пољском и брзометном артиљеријом навалише у два правца на наше положаје, да нашу војску заобиђу од Бардалуша и да продру к Љешу, како би се са оном војском спојили и прекинуту везу успоставили. Наша их је војска дочекала на оба фронта јаком пушчаном и митраљешком ватром, а артиљерија осу шрапнелом и гранатом, да је непријатељ био присиљен повући се у највећем поретку, остављајући мноштво мртвих и рањених; 2 су им топа избачени из строја и муниција уништена.

Бомбардовање Тарабоша, Брдице и града Скадра наставља се. Ми смо имали релативно мале губитке.

Изасланство у Скадру

(Писмо главног команданта наше војске)

Ријека, 23. октобра. — Данас пред вече предано је писмо главног команданта наше војске консулима неутралних сила у Скадру, који су тражили да бомбардовање поштеди неутралне грађевине и мирно становништво. Писмо су предали аустријски војни аташе и наш изасланик Јован Матановић. Кад се брод приближио са бијелом заставом Скадру, Турци су опалили на њега из топа, али га срећом нијесу погодили. Једва је брод успио да се приближи пристану и ако бијаше изложен топовским метцима. Командант Скадра Хасан-Риза примио је изасланике и писмо је предано консулима. Кад му је саопштено, да су Бугари побједили турску војску и да су Срби ушли у Скопље, одговорио је да то није истина, те су му у потврду показане стране новине. Изасланици су се вечерас вратили на Ријеку.

Данас по подне била је велика борба око Бушата у близини Брдице јужно од Скадра.

Заузет Љеш и Сан Ђовани

(Успјех десног крила приморског одреда)

Ријека, 23. октобра. — Наша војска заузела је Љеш и Сан Ђовани ди Медиа.

И Ђаковица заузета

(Наша војска јурншем заузела Ђаковицу)

Пећ, 23. октобра. (Стигло данас). — Јуче послје подне бригадир Радомир Вешовић заузео је Ђаковицу са васојевићском и колашинском бригадом, а при јурнши наше војске садјејствовала је артиљеријом српска војска, која је од прилике ишла од Призрена.

Благодарење у В. Дечанима

(Наша војска у старој српској задужбини)

В. Дечани, 23. октобра. (Стигао данас). Генерал Вукотић данас је са главнином пошао из Пећи и стигао у манастир Високе Дечане,

гдје је држано благодарење за дуг живот руског Цара Николе, Краља Господара и Краља Петра, као и наше и српске храбре војске.

Наши губитци на Ђаковици познати су; турски огромни.

Акција балканских држава

Бечки Кор.-Биро

Порта моли за посредовање

(Порта жели да се преговара о миру)

Лондон, 22. октобра. — „Рајтеру“ јављају из Цариграда, да је порта замолила велесиле за посредовање, ради прекида непријатељстава и отпочетка преговора о миру. Вијести о мобилизацији енглеске флоте опровргавају се са стране адмиралата.

Турске трупе се повлаче

(Узмицање турске војске)

Берлин, 22. октобра. — „Волф Биро-у“ јављају званично из Цариграда да се турске силе повлаче у правцу Чаталџе.

Турци се тјеше

(Порта се још пада ратној срећи)

Цариград, 22. октобра. — Порта је објавила шљедјећи званични коминике: Ратна срећа је промјенљива. Немогуће је свуда одмах одијети побједу. Нација која прими рат, мора да подноси чврсто све послједице истог. Не би било право да се поноси гордо за добијене побјеле, ни да се пусти до очајања и немира за неуспјехе. На пр. у биткама, које су се одржавале са четири балканске државе, отоманске трупе бране са успјехом крајеве Скадра и Јањине, те је наравно, да су одлучне бранили до послједњег часа интересе домовине.

Према сигурним извјештајима, из познатих кругова који стоје у одношајима са владом, битка код Лиле Бургаса била је жестоки ударцац за Турке. Бугари, међу којима су се налазили многи регрути од 17 година, напали су са великом очајношћу Турке, који су се бранили, али су се ови морали повући са великим губитцима, који износе на 40 хиљада мртвих и рањених, од укупног броја од 90 хиљада људи. Губитци Бугара били би такође веома велики. Турска војска повлачи се лаганом пут Чаталџе. Главни стан био би већ премјештен у Хадемкеј. Трупе, које су се повукле из Родосто, биле би упућене у Сан Стефано. Турска оклопача „Асари Тефик“, која се од неколико дана налазила у Златном Рогу, отпловила је јуче послје подне у непознатом правцу; држи се по свој прилици у Дарданелу.

Аустријска ескадра

(Аустрија штити поданике у Леванту)

Беч, 22. октобра. — Прва дивизија аустро-угарске ескадре кренуће скоро за Левант, ради заштите аустро-угарских поданика.

„Херојски“ отпор Турака

(Турци се тјеше херојизмом и ако страдају)

Лондон, 22. октобра. — „Рајтеру“ јављају из Цариграда, да је повлачење Турака у правцу Чаталџе послједица веома страшне битке јужно од Лиле Бургаса. Турске трупе дале су херојски отпор, али су на крају морале уступити

ушљед артиљеријске ватре бугарске, чији је ефект био ужасан. На страни Турака било је 20 000 мртвих. Турци су напрегли све силе да се саставе са трупама у Чаталџи, ради одбране пријестонице.

Грци заузели Превезу

(Како је заузета Превеза)

Атина, 22. октобра. — „Агенција“ објављује телеграм генерала Салунџакиса, у коме стоји да се грчко одјељење, које је напало Превезу, састојало осим редовних трупа и артиљерије још и од добровољаца крићанских и епирских. Битка је трајала цео дан. Губитци грчки су 10 мртвих и 56 рањених, а непријатељски су много већи. Осим 450 заробљеника редовне војске, заробљено је још 150 нередовних Арнаута. Турски гарнизон износио је око 800 људи. Грци су намјеравали да заузму Превезу на јурнш, али су у толико консули руски, аустријски и енглески, праћени од представника гувернерова, дошли да преговарају о предаји под шљедјећим условима: Гарнизон ће предати оружје редовним грчким војницима. Биће указана протекција официрима, војницима и њиховим фамилијама.

Српски ратни заробљеници

(Први транспорт заробљеника у Биограду)

Биоград, 22. октобра. — Јутрос је стигао овамо први транспорт ратних заробљеника, у све 1069 турских војника и Арнаута са једним мајором. Заробљеници су интернирани у биоградској тврђави.

Опкољено Једрене

(И Једрене са свих страна опкољене)

Цариград, 23. октобра. — Једрене су готово са свих страна опкољене.

Српске трупе продиру

(Заузеле Ђевџелије и Демир Капије)

Цариград, 23. октобра. — Према приватним вијестима српске трупе заузеле су Ђевџели и Демир Капију, те марширају напријед у правцу јужном и југоисточном.

Потучени Турци

(Грчке трупе потуче Турке код Јенице)

Атина, 23. октобра. — Главнокомандајући Диадок телеграфира да је непријатељ у јачини од 25 хиљада људи потучен код Јенице и да га грчке трупе слиједе пут Ђиде.

Поанкаров предлог

(Признање балканских држава)

Париз, 23. октобра. — „Рајтер“ јавља да је Поанкаре у вриу рјешавања балканског питања учинио велесилама слједјеће предлоге: Признање оног дијела земљишта које је окупирано од савезних трупа; уздржање суверенитета султана у Цариграду и околинама. Сазив европске конференције на којој ће учествовати и балканске државе.

Пролаз кроз Дарданеле

(Турски престолонаследник Прана о отварању Дарданела)

Цариград, 23. октобра. — Престолонаследник је синоћ отпутовао за главни стан источне војске. Објављена је прада, којом се овлашћује пролаз кроз Дарданеле по једној крстарици свакоје велесиле, изузев Италије, које се сматрају као други стационари. О томе је већ учињено саопштење командантима на ушћима Босфора и Дарданела. Крстарице стиће сјутра.

Грчки успјеси

(Грци заузеле Псару, Заробљеници у Превези, Греницавање, Добровољци)

Атина, 23. октобра. — Грчка поморска извидница „Јеро“ којом командује фрегатни капетан Антон Врацанос, унук оног Врацаноса, који је 1821. године истакао заставу слободe на отоку Псари, окупирали је јучер исти оток Псара.

Генерал Сануцакис телеграфира, да број турских заробљеника у Превези, у часу укрцавања износи 810, од којих 58 официра, 600 војника и 152 башибозука. Препуцавања настављају се на узвишењима Амоги. Гарибалди је стигао у Атину дочекан великим одушевљењем. Овдје се налазе 3000 грчких и талијанских Гарибалдинаца.

Срби пред Солуном и Битољом

(Напредовање српских трупа, Краљев повратак у Биоград)

Биоград, 23. октобра. — Према приватним вијестима, српске трупе напредовале су до на 50 километара сјеверно од Солуна. Западна колона стигла је пред Битољем. Увјеравају да ће краљ ових дана доћи у Биоград, да се иза кратког боравка поврати у главни стан.

„Фремденблат“ адвоцира

(У Бечу се заузимају за Арнауце)

Беч, 23. октобра. — „Фремденблат“ констатује да је српска војска у низу битака и бојева показала такве успјехе, који могу улисти у себе високо повјерење, а нарочито заслужује признање дисциплина и хумано држање, које трупе сигурно ушлеђу наредбе својих старјешина, показују према заробљеницима и становништву, које није њихове народности. То држање трупа чини да Срби задобијају симпатије, јер показује да су осим војничких врлина испуњени и особинама цивилизације. Али пошто су се Срби сада приближили границама земљишта, које без разлике настанују аутоктони Арнаути, који су веома понесени у националном погледу, као што су доказали устанци пошљедњих година, потребно је већ сада да Србија на то скрене пажњу и избјегава све потешкоће с погледом на историски карактер Арнаута, те пошто Србија сама истиче принцип: Балкан балканским народима, треба исти примијенити и на Арнауце, јер је дух независности код ових фактор с којим треба на вријеме рачунати. (Ако, ако. Видјело се сад у биткама колико Арнаути имају националне свијести, кад су се придружили Турцима, да се боре против оних који хоће да извојују слободу сваком без разлике. А дивљаштво Арнаута познато је цијелом свијету. Ур.)

Турска и Француска

(Турска куми за посредовање)

Париз, 22. октобра. — „Хавасова Агенција“ доноси да је отоманска влада учинила кораке код француске владе да би велесиле интервенирале за обуставу непријатељства и одржале код балканских држава примирје. Француска влада одговорила је да не може усвојити

тај захтјев, што не би повриједила међународно право и тим стала на страну против балканских држава. Она би могла проучити у споразуму са свим осталим велесилама тако, рећи, једино захтјев о посредовању, ако јој буде упућен.

Још једна бугарска пobjеда

(Пораз турске војске код Чаталџе)

Софија, 24. октобра. — Према вијестима стиглим званичним круговима из главног стана, Турци су јуче били отјерани са више позиција између Чорлуа и Сераја иза жестоког отпора код Чаталџе, те су претрпјели још веће губитке од оних код Лиле Бургаса.

Биоградски Пресбир

Вијести о српској војсци

(Успјешно дјеловање српске војске)

Биоград, 22. октобра. — Јуче је српска војска ушла у Гостивар, гдје је оставила посаду и почела да наступа према Кичеву. — Жељезничка пруга Скопље-Митровица, коју су били Турци оштетили, сада је опет поправљена и отпочео саобраћај. Првим возом превезао се генерал Јанковић са штабом. Прва постаја до Скопља крштена је Јанковићевим именом. Сви виђенији Арнаути сакривени су у Скопљу: Али Драгу, Шабан паша, Хасан беји и многи други. — Качанички кланац на многим мјестима закрчен турским топовима и карама, које су Турци оставили, у Качанику остао 21 топ, у Лепенац бачено много сандука муниције. Преко 40 арнаутских породица било је склоњено у Качанику. Бегови се сада враћају.

У борбама око Кратова Турци су претрпјели огромне губитке. Напредовање војске генерала Степановића било је отешчано тешко проходним тереном и непрекидним кишама, али завладане запреке надчовечним напором војске и Турци на пошљетку страховито поражени у дивљем бјегству оставили су и на тој страни 120 топова и 20 кара. Овче Поље претрпано толиким ратним материјалом, да до данас није могао бити покупљен. Сад је јасно да су Турци учинили све приправе за једну одлучну битку на Овчем Пољу, али је због кумановског пораза нијесу могли да приме. Наше трупе и даље успјесно продиру к Солуну и Битољу. У Скопљу нађено толико материјала да се још из близу не може одредити када ће се свршити радови пописивања. — Данас или сјутра враћа се из Скопља министар Пашкић. — Јутрос доведено 1069 турских и арнаутских заробљеника; већином су биједно изгледали; има веома много дјечака и старца. Интернирани су у граду.

Бугарска Агенција

Бугарски успјеси

(Заузети Неврокоп и Бук, Турски порази)

Софија, 22. октобра. — Бугарска војска заузела је 19 овога мјесеца Неврокоп. Истог дана окупирали је послје жестоке битке станицу Бук, пресекавши такође коначно саобраћај између македонске и једренске турске војске. Сјутрадан су Турци покушали да нападну лијево крило бугарско у околини Бунар Хисара, али су Бугари сјајно одбили напад, приморавши Турке на панично бјегство. Том приликом Бугари су заробили једну батерију брзометних топова, 5 официра и 1600 војника. У Лиле Бургасу Бугари су узели читаве депо-е одјеће, оружја, намирница, 15 камила, један велики пројектор, телефонске справе и т. д.

Добро дошли

На глас објаве рата Црне Горе Турској, у нашу земљу стекли су се многи Срби и Словени из разних крајева, као и многа страна друштва Црвеног Крста, да се ставе на расположење нашој земљи, а особито нашем Црвеном Крсту.

Крај неколико Срба и Словена љекара дошли су и многи Срби и Словени стављајући се добровољно при нашем Црвеном Крсту, и већ су запослени по разним мјестима, како на Цетињу, тако и у унутрашњости.

Сад је пристио на Цетиње и Чешки љекарски помоћни збор, који је одређен за Црну Гору, а који је састављен нарочито за ову прилику.

Иницијативу за састав овог збора узели су љекари из Чешке, који су по свима крајевима своје земље купили добровољне прилоге за ову сврху, као што се још и сад по цијелој Чешкој, као и по осталим српским и словенским крајевима, куле добровољни прилози како за помоћ нашем Црвеном Крсту, тако и за све остале балканске савезне државе.

Чешки збор дошао је под предвођењем заступника чешког Црвеног Крста царског савјетника г. Цизлера, док је интендант г. Руди Новотни, који је раније низ година провео у нашој земљи, пригодно припремио терен за долазак овог збора и учинио све, да овај братски чешки збор одмах по доласку свом у Црну Гору предузме једну од најтежих дужности.

Чешки љекарски помоћни збор састављен је од седам љекара, 16 медицинара, 5 добровољних милосрдних сестара, 12 помоћница и 9 помоћника.

На челу љекара као шеф налази се др. Рахлик, први асистент признатог чешког професора др. Кукуле, вриједан и способан љекар, који је с успјехом почео већ да дјелује.

Љекари су: доктори Препехел, Јирасек, Фреја, Лацина, Власак, Валеш.

Медицинари: Вражески, Бројиславић, Савић, Захалска, Груз, Малек, Кинка, Мерхауг, Штар, Ханатек, Пришомски, Бокоски, Хомер, Петушил, Платек и Куханек.

Налази се и инжењер по имену Сладечек.

Милосрдне сестре су из отменних чешких кућа и оне су добровољно пошле да се нађу нашим рањеницима у помоћ. Оне су: баронеса Хелфертова, Лепешкова, Хиншова, Мерхаугова и Шулцова.

Међу помоћницима налази се кувар, истог помоћни, масер и столар.

Они су собом пошљели пет вагона материјала превозног, сто постеља, бараку, све потребне инструменте љекарске, као и све што је потребно за операције.

Вриједност свега тога је 40.000 круна и сав тај прибор, по свршетку рата, остаће нашем Црвеном Крсту.

Намјера нашег Црвеног Крста је била да браћи Чесима повјери рањенике, који су на путу опорављења, а смјештени у овдашњој гимназијској згради. Међутим браћа Чеси су изјавили жељу, да им се повјери тежи посао и захтијевали су да им се повјере рањеници, који су у четирма одјељења смјештени у Војном Стану, чему се наш Црвени Крст великом предусретљивошћу одазвао, дубоко захваљујући браћи Чесима на њиховом пожртвовању.

Чешки љекарски помоћни збор одмах је приступио раду у Војном Стану, гдје је извршио прехређење и дао се на озбиљан посао, заузимајући се предано око рањеника, којих је већи број, као и са тежим ранама.

Доласком браће Чехи нашем Црвеном Крсту много је помоћено у вршењу тешке дужности, као што је и рањеницима лијечење много олакшано, због чега дугујемо велику захвалност како чешком друштву у опште, што је својим добровољним прилозима омогућило долазак овог збора у нашу земљу, тако и иницијаторима ове хумане експедиције, као и пожртвовању оних, који састављају братски чешки помоћни љекарски збор.

Желећи им од свег срца добродошлицу, ми немамо довољно рјечи да изразимо нашу топли, срдану захвалност браћи Чесима, који се и овом приликом братски одазваше према нашој земљи, не жалећи никаквих великих жртава.

Na zdar!

Талијани за нас

У Далмацији видимо лијепе појаве. Не само Хрвати и Срби без разлике странака њихових, него и Италијани с њима заједно прилажу нашем Црвеном Кр-

сту. Њихов орган Il Dalmata, што у Задру излази овако пише:

„Узбуна балканских народа против вековног угњетача њихове браће, херојска дјела Црне Горе и рат великодушним прегнућем Грчке, Србије и Бугарске за ослобођење толико земље грчке, српске и бугарске од Турака разбудили су дивљење свих Италијана.

„Љубећи слободу као ико, Италијана гледа симпатијом ово српско буђење угњетених народа, који сада потребују помоћи за рањенике и фамилије погинулих.

„Ми, Италијани далматинско, ближи балканским народима, схваћамо више него наши суплеметни колико је праведна ствар, што их покреће у рат; и зато им желимо побједу. Знамо и ми из наше историје што значи турско насиље, и што значи живјети у националној слободи.

„За бореће се балканске народе саставили су се одбори за скупање прилога, да се пошле помоћ рањеницима и осирошеним кућама.

„Да подржимо ове племените побуде према Грцима, Србима и Бугарима наоружуј, и наш лист отвара потписку у увјерењу да ће то наћи одзива међу нашим суграђанима и јединомисљеницима.

„Илишне би биле егзортације реторичке. Слобода и хумано милосрђе, које зна уздицати изнад мизерних дивних грвња, довољне су ријечи за све Италијане, који се хтједну одазвати овом нашем позиву.

Дневник

Био на Цетињу. Његово Величанство Краљ синоћ је допутовао на Цетиње, гдје је преноћио и јутрос се вратио на Ријеку.

Закон о боновима. Јуче је обнародован закон о издавању благајничких упутница. Тим се законом овлашћује министар финансија, да може издати упутница на главну државну благајну у номиналној вриједности од два милиона и то: 500.000 комада по 1 перпера, 200.000 комада по 2 перпера, 80.000 комада по 5 перпера, 40.000 комада по 10 перпера и 1000 комада од 100 перпера. Ове упутнице важе годину дана, на њима је потпис министра финансија д-ра С. Дрљевића и председника главне државне контроле Ф. Јерговића, у виду су банкнота, само мањег облика и већ су пуштене у оптицај. Њих примају у пуној номиналној вриједности све државне, општинске и приватне благајне, као и у приватном промету.

Чеси за нас. Из Прага нам јављају: Југословенски ђаци спремају се да приреду велику и сјајну академију у корист Црногорског Црвеног Крста. Такође све прашке фабрике, хотели, кафане и т. д. стално сакупљају прилоге за исту сврху. Рачуна се, да је до сада скупиљено 200.000 круна. Овамо су велике симпатије за Црногорце, које другаче и не зову него југословенски соколи.

Лијепе карте. Књижара Ј. Гошенића у Дубровнику издала је 50 врста дописних карата. Оне су у боји и са разним лијеписним сликама из црногорског живота. Има их управо умјетничких. Израда ове колекције је у опште лијепа и заслужује сваку похвалу. Ми ову колекцију дописних карата топло препоручујемо свакоме, како у земљи, тако и на страни. Нећемо ништа претјерати ако речемо да бољих карата у бојама, које приказују разне предјеле и слике из наше земље, у опште нема. Цијена је комаду 10 пара. Продавци дописних карата у нас требали би да их набаве.

Снијег. Овијех дана имали смо јаку студен. Преко дана је сунце гријало, а у вече стзала таква студен, да се ледило. Јутрос је освануло на Цетињу снијег, који још једнако пада, те изгледа да ће бити велики. Вријеме је суво и студено.